

RIIGIKOGU

IV koosseis.

V istungjärk.

111. koosolek.

20. detsembril 1930.

Sisu:

1. Komisjonide täiendavad valimised.
2. Eesti-Prantsuse kaubanduskonventsiooni muutmise teise protokollini kinnitamise seadus — III lugemisel.
3. Eesti Vabariigi 1930/31. a. kulude ja tulude lisaelarve nr. 1 arvel eelkrediitide määramise seadus nr. 3 — III lugemisel.
4. Riigi eelarve seaduse täiendamise seadus — III lugemisel.
5. Riigikogu V istungjärgu lõpetamine.

Koosoleku avab Esimees **K. Einbund** kell 7.30 min.

Sekretäri kohal sekretär **A. Schulbach.**

1. Komisjonide täiendavad valimised.

Valitakse:

rahaasjanduse komisjoni J. Klesment'i asemele J. Voiman (stp).

2. Eesti-Prantsuse kaubanduskonventsiooni muutmise teise protokollini kinnitamise seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **K. Tonkman.**

Väliskomisjoni kaasaruandja **A. Rei.**

Aruandja **K. Tonkman**: Ma kannan seaduseelnõu ette redaktsiooni komisjoni poolt tehtud parandustega.

Seaduseelnõu võetakse vastu paragrahvide viisi ja terve sisu korruga redaktsiooni komisjoni andmata.

3. Eesti Vabariigi 1930/31. a. kulude ja tulude lisaelarve nr. 1 arvel eelkrediitide määramise seadus nr. 3 — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseisu aruandja **O. Suursõõt.**

Juhataja: Ma jätan ära käesoleva seaduseelnõu III lugemisel paragrahvide teksti ettekandmise.

Pealkiri võetakse vastu.

(§ 1.)

L. Johanson (stp): Ma kordan II lugemisel tehtud ettepanekut,

et võetaks erakorraliste kulude alla Majanduseministeeriumile — peatükk I § 5 — mitmesugusteks töödeks ja töötatöölise toetamiseks Kr. 155.000.—

II lugemisel lükati see ettepanek tagasi, kuigi oletada võib, et töötatöölise seisukord peaks kõigil teada olema. Samal koosolekul aga, kus töötatöölisele, neile töötatöölisele, kes praegu oma perekondadega nälgivad, neile töötatöölisele, kes ei saa kõigi otsimiste peale vaatamata niipalju tööd, et oma perekondi toita, neile keelati täna II lugemisel 15-miljoniline summa hädaabitöödeks, hädaabitöödeks neile inimestele, kes võivad tükitööga teenida 56 senti 8 tundi töötades ja kes peavad, et saada seda väikest töötasu, 1 kr. 20 senti päevas, käima 16—30 kilomeetrit edasi-tagasi, sest et isegi neile õõbimise kohta ei müretseta seal, kus töö neile kätte juhatakse. Seda summat meie ei leia eelarvest, aga 550 miljonit, see läheb kergel käel. Peale selle, kui olete kuulnud neid seletusi, mida andis Majanduseminister, ja kui olete kuulnud seda seletust, mille andis härra Majanduseministri abi rahanduse komisjonis, kui need seletused kõrvuti asetate, siis peaks selge olema, et neil häradel ei ole selge, mis nad tahavad. Nad ei tea, mis on selle 550 miljoni lubamise tagajärg. Nad on otsustanud küsimuse, kus nad alateadlikud. Meie võiksime nõuda, et nad peaksid meile seletama, näitama, miks see summa tarvilik on. Kui küsiti komisjonis valitsuse esindajalt, kuidas Eesti Pangas see summa saadakse, mida nõutakse, vastati, valuuta realiseerimise läbi, nende tagavarade realiseerimise läbi, mis riigil veel olemas. Kui üles tõsteti küsimus, kas ei taheta välislaenu teha rahvusvaheliselt pangalt Baaselis, siis sellele ei vastatud eitavalt, sest ka see küsimus on valitsuses kaalumisel olnud, kuigi Riigikogu kõnetoolilt härra Strandman ütles, et tema välislaenu teha ei taha. Komisjonis kuulsime, kuidas see seadus kiire on, viletsus läheb suureks, talud lähevad pankrotti. Löödi ka rusikaga lauale ja öeldi, meie ei lahku enne, kui küsimus on otsustatud, ja kui ei otsustata, siis teeme „lapuat“. Seda öeldi komisjonis. Täna kuulame, et valuutat ei kavatseta realiseerida, teravilja kokkuostmise ees ei ole sugugi nii

kiire, vaid seda võib järk-järgult teha. Komisjonis küsiti, missuguse hulga ostaksite kokku lähemal ajal, ja nüüd küsitakse, missugustel tähtaegadel — need jäeti vastamata. Kas täna on sellele vastatud?! Majanduseministeeriumil ja valitsusel ei ole teada kohad, kuhu ta selle vilja paigutab, ministeeriumil ja valitsusel ei ole teada tähtajad, millal vilja oleks tarvis kokku osta, temal ei ole teada, missuguse rahaga vilja osta tahetakse, ainult antagu aga luba välja, et võib niisuguse operatsiooni toime panna. Kuidas seda tehakse, see ei ole neile veel teada. Riigikogu peab seda alateadvuses, ilma et tarvilikke andmeid oleks komisjonis ja ka siin ette kantud, ilma et Majanduseministri abi ja Majanduseminister oleksid suutnud näidata, et nad neid küsimusi tunnevad ja on need läbi mõelnud, Riigikogu peab seda siiski otsustama ja Riigikogu otsustabki selle küsimuse ja, härrad Riigikogu liikmed, kui pilku heita teie peale, kerge ei ole see teile mitte, te ise saate sellest aru ja teate, mis praegu mängus on, ja teate neid salajasi niite ja tegureid, miks seda nii tehakse. See on õnnemäng, avantüür, see on niisugune õnnemäng, mis võib väga saatuslikuks saada, nii nagu komisjonis ja vanematekogus inimeste poolt, kes asjatundjad, ette toodi, et selle tagajärjel võib meie majanduseelu veel rohkem sassi minna kui praegu. Kas meie majanduseelu on stabiilne, kas seda saab keegi põhjendada? Kui see operatsioon läbi viiakse, selle tagajärjel võib alls tulla suur segadus, nagu seda vanematekogus ja rahasjanduse komisjonis tunnustati. Aga kõige selle peale vaatamata tahetakse seda küsimust siiski otsustada, isegi jonnakalt. Valitsusel ei ole seda summat tarvis, tahetakse vähendada seda summat, see ettepanek lükatakse tagasi, ilma et seda põhjendama tullakse. Majanduseministri seletusest võime järeldada, et pääseteed leiame sellest, kui seda operatsiooni ei teostata. Milleks on seda summat tarvis? Selleks, et seda rumalat teravilja seadust, mis on nüüd nurjunud, mis on näidanud, et ta tegelikule elule ei vasta, et seda nüüd lunnastada. Kõigepealt on raha vaja selleks, et mitte põllumeestelt osta vilja kokku, vaid kaupmeestelt enne 1. veebruari. Et vilja kokkuostmiseks läheb tarvis 160—200 miljonit, selleks nõutakse krediiti. Kas näevad põllumehed seda raha? Ei, nad näevad ainult paljaid sõrmi. Jõulu võite minna oma valijate juurde ja öelda, meie nõudsimed need summad, aga teie ei näe neid. Kahe vahel on valida, ja ma loodan,

et terve mõistus võidab ning teine tee valitakse ja siiski need summad välja andmata jäetakse. Samal ajal, kus kergel käel, hoolimata, pärast seda, kui Majanduseministri abi ütleb, et ta ei tea ühe või teise asja kohta midagi, kui meie kuuleme härra Majanduseministri mannetuid esinemisi — me oleme sellega harjunud — sel ajal, kus ta selgelt peaks andmeid ja kalkulatsioone esitama, meie kuuleme ainult üldist üminat, kõigi nende küsimuste kohta ainult üminat, mida kuuldetoruga peaks kuulama, kui sealt midagi loogilist ja selget kätte saaks. Aga samal ajal, kus teile juba selge on, et tuhanded perekonnad on viletsuses, et tuhanded perekonnad on näljas, kus lapsed surevad, ja kus inimesed enneaegu kidunevad sellepärast, et neil ei ole tööd, lükatakse tööpuuduse vastu võitlemise summad tagasi samal ajal, kui siin isegi teie keskelt omavalitsuse tegelased pidid tunnustama, et valitsus on omavalitsusi sisse vedanud, kuna siin Riigikogus kõneldi valitsuse poolt sellest, et neist summadest peab jätkuma ainult kuuks-paariks, aga tegelikult tahetakse sellega läbi tulla aprillini. Läänud aastal läks 3 korda niipalju hädaabitööde peale kui tänavu, aga tänavu on töötatöölisi palju rohkem, kui läinud aastal. Nii on sisse veetud omalajal hädaabitööde krediitide nõudmistega ja nii veetakse sisse teid, kes teie seal võib-olla suures võidujoovastuses olete. Nii teie otsustate küsimusi, ilma et teie selleks tarvilikke põhjendusi, andmeid saaksite. On koalitsioon olemas. Kes tahab praegu kriisi teha, keegi teist seda ei taha. On valmis terve rida delegatsioone, kes hakkavad pärast pühi Toompeale marssima. Peale selle on neil hea öelda, et vaadake, meie oleme seda ja seda nõudnud ja valitsuselt kätte saanud. Siin on terve rida sarnaseid demagoogilisi nõudmisi, millega võite praegust valitsust püsti hoida. Praegu on teie koalitsioon selleks tugev küllalt, et sarnast krediiti, nagu siin ette nähtud — üle poole miljardi — läbi viia. Teie olete sellejuures hoolimatud, ja kõige hoolimatum on Vabariigi Valitsus.

Pange tähele, kuidas Vabariigi Valitsus üldse suhtub sellesse lisaeelarve nr. 1 arvel eelkrediitide määramise seadusse. See on tähtis seadus, seal on suured summad sees. Kus on Vabariigi Valitsus? — Seal istub üks väike osa temast. See on suur kurbloomus.

Mis on siis Majanduseminister selle küsimuse selgitamiseks teinud? Tema võimised piirduvad kõige sellega, mida ta täna pakkunud. Arvan, et kui teie selle

üle järele mõtlete, siis näete, et raske ja piinlik on sellega leppida, mida ta täna on pakkunud selle seaduse põhjendamisel.

Teie mõtlete, et teil on enamus ja teie võite teha, mis tahate. Teie võite riigi tagavarad ära anda j.n.e. Teiseks, et teie seda tegema peate, sest et see teie valitsuses olemisega ühenduses on. See on alus, millele end toetate, aga mitte mingid kalkulatsioonid ega majandusepoliitilised kaalutlused ei ole mõõduandvad. Ei ole siin riigipoliitilised ega sotsiaalpoliitilised kaalutlused põhjuseks, mispärast on Majanduseminister ja valitsus eitavale seisukohale asunud töötatööliste summa vastu. Mis on Majanduseministril ja valitsusel muud teha, et ta ei võiks seda küsimust kaaluda. Ka see on rutuline küsimus. Kelle kätte tulevad andmed tööpuuduse kohta? Asutused, kes neid registreerivad, kes peavad hoolitsema selle eest, et inimesed tööd saaksid, kuuluvad valitsuse aparati. Mitte meile ei tule need andmed. Need asutused oleksid pidanud tulema selle ettepanekuga. Nad ei ole seda teinud, ei ole seda tarvilikuks pidanud seepärast, et arvatakse, et need inimesed, kes kuuluvad töötatööliste kategooriasse, on nii kui mardikad, keda võib Eesti riigis jalgade alla sõtkuda. Ärge arvake, et sellele pidule, kus jõukatele kihtidele summasid jagatakse, kus eelarvet rikutakse kõige jämedamalt, kus rahva hädade peale käega lüüakse ja irvitatakse, et sellele ilutsemisele ka ükskord lõpp ei tule. Igal valitsusel, igal riigil on oma sotsiaalpoliitilised ülesanded täita, kus korraldatakse nii, et ka selle rahvaosa seisukord paraneks, kes ei kuulu nendesse kihtidesse, nendesse klassidesse, kuhu teie kuulute. Nüüd võite teie toetada oma jõu peale, võite toetada...

Juhataja: Kõneleja, ma kuulsin Teie kõnes järgmisi lauseid, millega pöörasite kõigi siin olevate teiste rühmade poole ja ütlesite, et eelarvet rikutakse kõige jämedamalt.

L. Johnson (stp): Ma ütlesin „jämedamalt“.

Juhataja: Ma kuulsin siis valesti.

Siis kõnelesite Teie veel rühmade suhtes saamahimust. Mina leian, et see on ebasünnis ja teen Teile märkuse teise lause eest. (J. Holberg, põl: Keskmine märkus.) Esimese eest mitte.

L. Johnson (stp): Saamahimu all ma mõtlesin märgukirju. Tuleb aeg, kus

sellest politikast loobutakse, mis viimasel ajal on siin teravalt ilmsiks tulnud. Tuleb aeg, kus niisuguste küsimuste otsustamisel talitatakse parema arusaamise järgi, ilma kõrvaliste mõjudeta. Ja tuleb kahtlemata ka meil Eestis aeg, kus pööratakse ka nende kihtide, selle suure rahvaosa seisukorra peale tähelepanu, kelle hädade ja puuduste üle praegu võib ainult iroonilist naeratust väga paljudel nägudel näha. Ka see, mida meie tunneme rahva all, ka see osa rahvast, kes praegu tööpuuduses ägab, ka see osa, kelle perekonnad praegu viletsuses on, ka see osa rahvast on riigis väärtus, sarnane väärtus, mida ei tohi tallata, mida ei tohi hävitada, mida ei tohi jalge alla sõtkuda. Muidugi meil täna ei ole mingit lootust, et III lugemisel suur ja raske viga, mis II lugemisel tehtud, parandatakse. (J. Tõnisson, rhv: Kui vähem vihasele oleksite kõnelenud, oleks palju parem olnud.) Mitte midagi siin ei aita, seda näitab praktika. Mitte midagi ei aita, kõik on nagu ühe vitsaga löödud. Kui üks või teine tahaks hääletada seaduseelnõu poolt, siis on temal terve rida põhjusi, väliseid põhjusi, mispärast ta selle tegemata jätab. (Vahelhüüe paremalt poolt.) Põhjus, mispärast vastu hääletatakse, on see, et härra Majanduseminister ütles, et ta vastu on. Mispärast härra minister vastu on, seda ei ole ta öelnud. Ainult ütles, et ma olen vastu ja muud midagi. Kas nii tehakse harilikult, kas mujal parlamendis talitatakse niiviisi?

Vabariigi Valitsuse esindaja minister ütleb, et seadusel on nii ja nii suured puudused ja nende puuduste pärast ei saa siis seadust vastuvõetavaks pidada. Kas siin on aga näidatud, et on põhjust see ettepanek vastuvõtmatuks tunnustada. Seda ei ole tehtud, vaadatakse ainult üleolevalt, et meie jaoks ei ole niisugust küsimust, nagu tööpuudus, ja ei ole seisukohta võtnud, aga seisukohavõtmine oli siiski võimalik, seda peab teist igaüks tunnustama. Kui oleks tahetud, oleks võetud seisukoht. Siin olid koos valitsuse esindajad, siin, olge head, härra hariduseminister praegu puhkab, oleks võinud ta üles äratada, oleks võinud sinna kutsuda, oleks võinud ametniku välja kutsuda, andmed muretseda, ja küsimus oleks otsustatud. Valitsus otsustab niisuguseid küsimusi lühikese aja jooksul, selleks ei ole pikka aega tarvis. Aga see ei ole põhjuseks, vaid põhjuseks on see, et lihtsalt ei taheta, ignoreeritakse ja avaldatakse survet ka teiste peale ja ei võeta tööpuuduse küsimust tõsiselt, ei arvestata tõsiselt nende inimeste seisukorda, kes selle

tööpuuduse all kannatavad, vaid tahetakse nagu oma võimu tarvitada, võimu kasutada, et vaadake, meie oleme valitsuses, meil on enamus ning võime seda teha, ja meie teeme seda. Missugune seisukoht on neis ringkondades töötajate vastu, seda võib lühidalt iseloomustada. Kui meie kõike seda meelde tuletame, mis oleme kuulnud nende õnnetute inimeste kohta, kes siiski kuuluvad täieõiguslike Eesti kodanike hulka, muidugi kui kõike seda meelde tuletame, siis ei ole meil lootust, et teie selle ettepaneku vastu võtate. Ei ole seda lootust kahjuks, kuid peab ütleva, selle tagajärjeks on kannatuste suurenemine rahva keskel ja suur kahju, mis riik seeläbi saab, et inimeste töötajad hävinevad, kuna nad ei saa tööd teha, ja ühes sellega hävineb ka nende perekond. Aga kas tahate teie sellest aru saada, seejuures ma kahtlen.

E. P e s u r (stp): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Härra Hariduse- ja sotsiaalministri seletusest meie erakorralise teadaande puhul eile õhtul selgus, et kõigile töötajatele ei ole võimalik tööd muretseda sel lihtsal põhjusel, et ei ole krediiti. Selleks siis olevatki välja töötatud uus korraldus tööbörside kohta, niioelda hädaabitööde krediitidele lisaks.

Et käesoleval aastal hädaabitööde krediitide summa ei vasta kaugeltki tarvilikkudele nõuetele, selle peale oli meil võimalus juba hädaabitööde krediidi määramise puhul tähelepanu juhtida, kusjuures meie rühma poolt ka vastavad ettepanekud hädaabitööde summade suurendamiseks tehti. Valitsuse koalitsiooni rühmade poolt lükati aga meie ettepanekud kõik tagasi, kuigi kõigile selge pidi olema, et hädaabitööde summa, mis käesoleval aastal Riigikogu poolt määrati, kaugeltki ei jätku tarvilikkudeks nõueteks.

Möödunud aastal, mil enam kui poole rohkem hädaabitööde jaoks krediiti määrati, oli tööpuudus märksa vähem, kui seda käesoleval aastal. Ka siis ei jätkunud nõutavast krediidist hädaabitööde korraldamiseks, nii et paljud töölised pidid talve üleelamiseks võlgu tegema ja oma viimased asjad, mis neil veel parematest aegadest järele jäänud, pandimajasse viima. Kuid kevadel, mil töösaamise võimalused lahedamad, ei suuda hooajatöölised niipalju teenida, et nad suudaksid välja lunastada oma võlad. Mis teeb aga Vabariigi Valitsus järjest kasvava tööpuuduse vähendamiseks. Nagu irvitamiseks töötute hädade üle töötab ta välja vastavad juhtnöörid ja mää-

rused, mille alusel tööbörsid töötute registreerimist ja töölesaatmist korraldama peavad. Ja mis selle määrusega on tahetud kätte saada? Ei midagi muud kui seda, et suuremalt jaolt töötajad võtta võimalus end tööbörsil registreerida ja hädaabitöödele mitte pääseda. Ka need töötud, kellel 6—7-liikmeline perekond toita, ei pääse uue korralduse tõttu hädaabitöödele.

Uus kord nõuab, et inimene peab kohepeal elanud olema vähemalt kaks aastat, peab suve jooksul palgatööd teinud olema vähemalt 20 nädalat ja kaks kuud enne töötajaks olema, kui töösaajate järjekorda jõuab. Valitsuse uus korraldus tööbörside kohta, mille juures eelmisel koosolekul meie rühma erakorralise teadaande puhul sõna võeti, tahab küll tööbörsides töötute registreerimist piirata, et siis väljapoole paistaks seisukord töötute suhtes normaalne, kuid tegelikult ei paranda töötute seisukorda ükski kõva määrus. Et nende seisukorda parandada, selleks on tarvis neile tööd muretseda ja meie rühma ettepaneku kohaselt krediite määrata, kas toetuseks või avalikkude tööde korraldamiseks.

A. J õ e ä ä r (stp): Ma teen ettepaneku, vastu võtta teisel lugemisel väljajäetud variant.*)

Meile räägiti täna, kui raske ja väljapääsmatu on talupidajate seisukord. Kuigi põllupidajatel hea lõikuse tõttu on salved vilja täis, usume siiski, et nendegi seisukord hea ei ole. Nälgida nende lastel aga täidetud viljasalvede juures karta ka ei pruugi. Meil on 5.000 töötatöölist, kellel ei ole oma lastele anda leiba. (K. T o n k m a n, põl: Kas sellega meie kergendame nende seisukorda, kui meie töölised peame lahti laskma?) Ma ei ole nii pessimistlik meeleolus, kui minu eelkõneleja, kes arvas, et ei maksa enam midagi loota. Rahaasjanduse komisjonis läksid hääled pooleks, ja see on hea tundemärk. (J. T e e m a n t, põl: Härra Jõeäär, kui kaua Teie räägite veel?) Ainult üks minut.

Ma loodan, et siiski südametunnistus on veel igal Riigikogu liikmel olemas, ja ma olen ise võinud täna selles veenduda, sest kui ma pöörasin Riigikogu liikmete poole lastesõprade ühingu korjanislega, siis ma leidsin igaltühelt sõbraliku suhtumise lastele ja vastutuleku. Ja seepärast palun teid, kui teie seda küsimust hakkate otsustama, siis kujutage ette sarnast seisukorda: kui teie laps küsiks teie käest leiba ja teil ei ole seda anda. Siis otsustage ai-

*) 110. koosoleku täielik protokoll, lk. 2079 kuni 2080.

nult oma südamehääle järgi, otsustage, silmas pidades seda, et meile lähenevad pühad, mida nimetatakse armastusepühadeks, kus iga vanem püüab jõudu mööda oma lapsele mingeid kingitusi valmistada. Need 5.000 töölis perekonda on kõik Eesti riigi kodanikud, ja nad tahaksid ka oma lastele mitte rohkem kui ainult leiba pühadeks. Võimaldage siis sedagi vähemalt neile!

Eelnõu, mis meie rühma poolt esitati, kavatses anda muu seas igale töötule lapsele pühadeks toetuseks ainult 6 krooni. See eelnõu on küll alles komisjonis kaalumisel, kuid kui meie anname juba praegu tarviliku krediidi, siis võib valitsus vastavalt eelnõu põhimõtetele juba enne pühi tarvilikud korraldused teha, et vähemalt lastele toetus saaks välja makstud. Üheainsagi lapse südames ja silmades süüdatud rõõmusära on rohkem väärt, kui kõik varandused. Ja nüüd oleneb teist, kas tahate tuhandete laste südames ja silmades seda rõõmusära süüdata. Tehke seda, ma palun.

A. Rei (stp): Peab otse imestama, kui kergekäeliselt, huupi ja kaalumata otsustab praegune valitsus riigi asju. Nii talitati läinud aastal tollide tõstmisel, kus püstitati otse Paabeli torni tollide alal, millist pärast ei osatud kuidagi põhjendada. Kõik korraliku asjaajamise reeglid on nähtavasti kõrvale heidetud. Tehakse uusi tähtsaid seadusi öösel, mida siinsamas otsekohe oluliselt muudetakse j. n. e. Ei hoolita sellejuures ei põhiseaduse tähest, ei riigi rahanduse stabiilsusest, mis on üks kõige hellematest elunditest riigi organis. Hoolimata paisatakse välja 550 miljonit senti, ilma et osataks meie arvustustele poolt sõnagi vastata, mis pärast seda nii tarvis on, kuna ometi aga ka rahaministri enda seletustest selgub, et väikesemate summadega saaks välja. Meie rühma kõnelejad — ja mitte üksi meie rühma kõnelejad, vaid ka paremad asjatundjad teistest rühmadest — on näidanud, et nii ei tohi Eesti Panga varandustega ümber käia, — kuid sellest kõigest ei hoolita midagi. Kui hoolimata valitsus suhtub töötavatele rahvahulkadele, seda iseloomustas mu rühmakaaslane, ja ma ei hakka selle juures teistkorda peatuma. Kuid kas on niisugune absoluutne hoolimatus vajalik ja lubatav?

Kohtu- ja siseminister härra Anderkopp ütles tänase koosoleku kestel, et valitsuse määrus, mille järgi 20 miljonit senti tuleb ära jagada aja peale kuni 1. aprillini, on tühistatud. Valitsus saab ise aru, et sellest summast niikauaks ei jätku. Sellepärast ongi see määrus tühistatud, kuna va-

litsus teab, et tal tuleb paratamata jaanuarikuus tulla Riigikokku uute summade nõudmisega, kuna häda on sedavõrt kiskendav.

Kas on siis valitsusel tõesti nii raske elunõuetele juba praegu vastu tulla ja määrata kõnealolev summa jõuluks töötatavatele? Ka sellest summast kahtlemata veel ei jätku ja jaanuaris tuleb valitsusel kindlasti esineda veel suurema summa nõudmisega. Mistarvis tahetakse siis praegu nii kangekaelne olla ja seda summat mitte lubada! See tuletab meelde üht tüüpi ühest Dickens'i jutust, kelle nimi oli vist Scrooge — kelle jäisest südamest ükski sooja tunde kiir ei suutnud läbi tungida. Niisuguse Scrooge'ina esineb praegune Vabariigi Valitsus ja praegune valitsuse koalitsioon.

Meie noor ja väike riik ei ole aga mitte niisuguses seisukorras, et võiksime nii hoolimatut politikat ajada, nii absoluutselt ignoreerida laiu rahvahulki.

Loodan, et teie siiski ka selle peale mõtlete enne, kui selles asjas lõpuotsuse teete.

Juhataja: Rkl. Ast'ilt on ettepanek, „Erakorralised kulud. A. Riigikeskasutuste kulud. Majanduseministeerium. Peatükk I. Keskasutus. Vähendada § 4 — Teraviljakaitse korraldamine — Kr. 5.515.000 pealt Kr. 3.000.000 peale.“

A. Jõeääre ettepanek lükatakse tagasi.

L. Johanson'i ettepanek võetakse vastu 42 häälega 29 hääle vastu.

K. Ast'i ettepanek lükatakse tagasi 43 häälega 26 hääle pooltolemisel.

§ 1 võetakse vastu ühes parandusega.

§§ 2 ja 3 võetakse vastu.

Seaduseelnõu terve sisu võetakse vastu korraga redaktsiooni komisjoni andmata.

Aruandja O. Suursööt: Seaduseelnõus on redaktsiooni komisjon redaktsioonilised parandused teinud. Teen ettepaneku,

seaduseelnõu vastu võtta redaktsiooni komisjoni andmata.

Ettepanek võetakse vastu.

4. Riigi eelarve seaduse täiendamise seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja R. Kuris: Ma kannan seaduseelnõu redaktsiooni ette nii, nagu see redaktsiooni komisjoni poolt parandatud.

Võetakse vastu seaduseelnõu pealkiri ja tekst eraldi ja terve sisu korraga redaktsiooni komisjoni andmata.

5. Riigikogu V istungjärgu lõpetamine.

Juhataja: Vanematekogu ülesandel teeb Riigikogu juhatus ettepaneku:

„Riigikogu otsustab:

- 1) lõpetada käesoleva koosoleku V istungjärg;
  - 2) uuesti kokku astuda erakorraliseks istungjärguks 12. jaanuaril 1931;
  - 3) vaheajal kuni järgmise is-

tungjärguni võimaldada töötamine riigikaitse, välis-, redaktsiooni, rahaasjanduse, üldkomisjonile ja Diskonto Panga ja riiklikkude pankade vahekorra selgitamise erikomisjonile.“

Punkt 2 kohta teeb rkl. Järve ettepaneku,

Riigikogu VI istungjärg avada 20. jaanuaril.

See võiks olla siis juhatuse redaktsioonis: uuesti kokku astuda erakorraliseks istungjärguks 20. jaanuaril 1931. Samasugune ettepanek on rkl. Kaselt.

J. Järve' ja O. Kase ettepanek võetakse vastu.

Juhatus ettepanek võetakse vastu ühes parandusega.

Juhataja: Päevakord on läbi. Lõpetan koosoleku ja ühtlasi Riigikogu V istungjärgu.

Koosolek lõpeb kell 8.30 min.

Õige.

Kinnitan.

Koosoleku sekretär (allkiri).

Koosoleku juhataja (allkiri).